Project

Uitbreiding KABK Den Haag

architecten van Mourik

Het is de droom van iedere architect een gebouw zonder programma te ontwerpen. De vraag is hoe je in dat geval omgaat met de gegeven ontwerpvrijheid. Architecten van Mourik greep deze met beide handen aan en ontwierp voor de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK) in Den Haag een dakopbouw met een maximale transparantie en contextgevoeligheid.

Auteur Leon Sebregts Fotograaf Teo Krijgsman

Via een openbare aanbesteding verwierf architecten van Mourik aan het eind van de jaren negentig de opdracht voor de renovatie en uitbreiding van de KABK. De oudste Academie van Nederland is gehuisvest in een complex dat bestaat uit een neoclassicistisch gebouw aan het Bleijenburg (1874) en een gebouw in zakelijk-expressionistische stijl aan de Prinsessegracht (1936), ontworpen door Jan Buijs en Joan Lürsen. Om deze opzichzelfstaande, monumentale gebouwen tot een eenheid te smeden, introduceerde architecten van Mourik in 1999 'de vitale lijn'. Deze route baant zich een weg door beide gebouwen en vormt de verbinding tussen de ingangen aan de Prinsessegracht en het Bleijenburg.

Sinds de grootschalige verbouwing en uitbreiding fungeert architecten van Mourik als huisarchitect van de KABK en heeft het bureau het gebouw vele malen aangepast aan de steeds veranderende eisen van het kunstonderwijs. Vanwege het ad-hockarakter van deze ingrepen, noemt projectarchitect Piet Grouls ze fragmenten. Zo realiseerde het bureau een multifunctioneel auditorium in een voormalige gymzaal in het oudste deel van het complex. Op dit moment vindt de renovatie plaats van de monumentale achtergevel aan het Bleijenburg, waar twee aangrenzende panden bij de Academie worden getrokken.

De uitbreiding van de Academie in de vorm van een volledig glazen dakopbouw op het bouwdeel van Buijs en Lürsen

De dakopbouw is een volume van staal en glas dat in de toekomst kan worden weggehaald zonder het onderliggende gebouw aan te tasten.

Project Uitbreiding KABK
Den Haag

architecten van Mourik

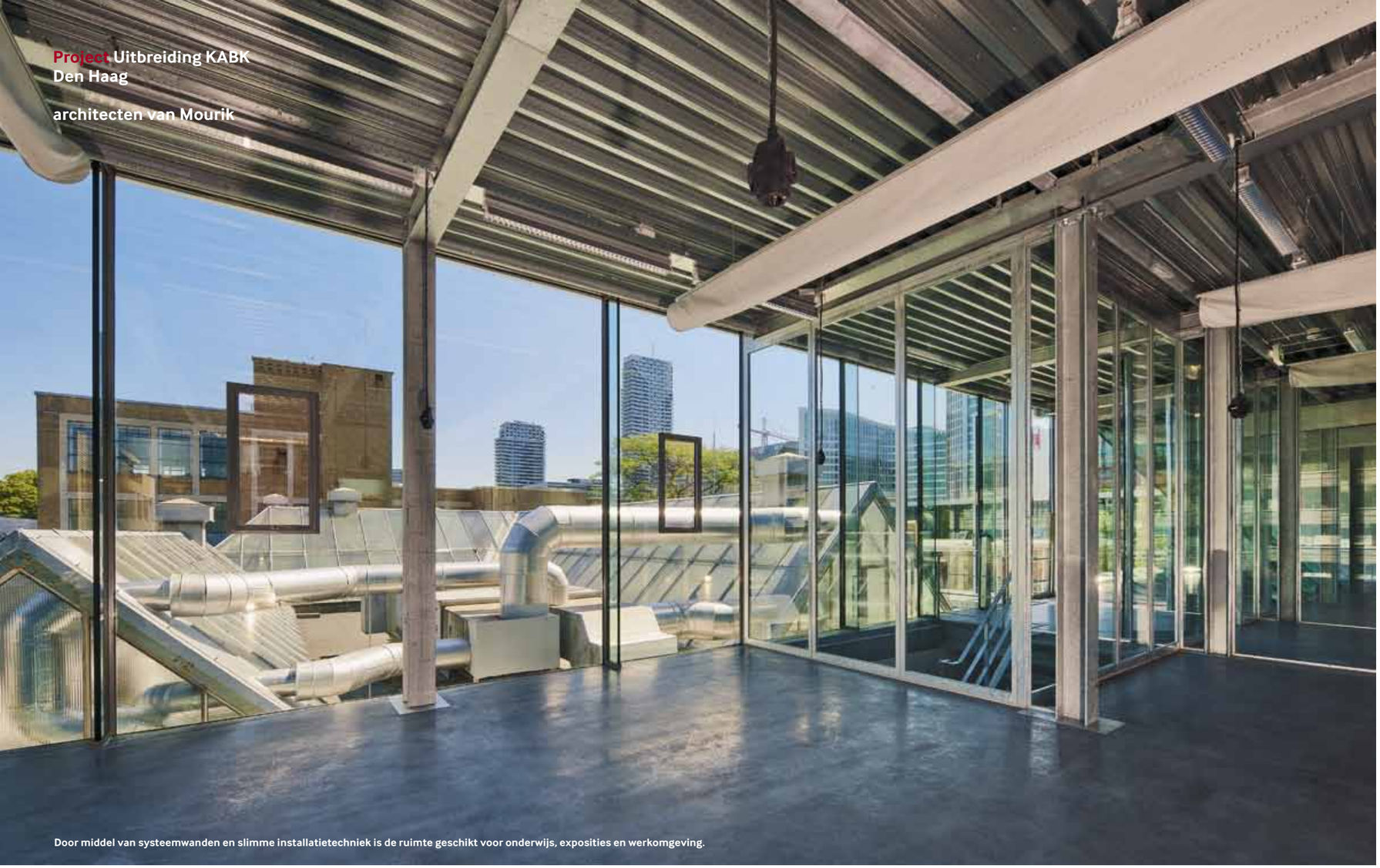

Door middel van systeemwanden en slimme installatietechniek is de ruimte geschikt voor onderwijs, exposities en werkomgeving.

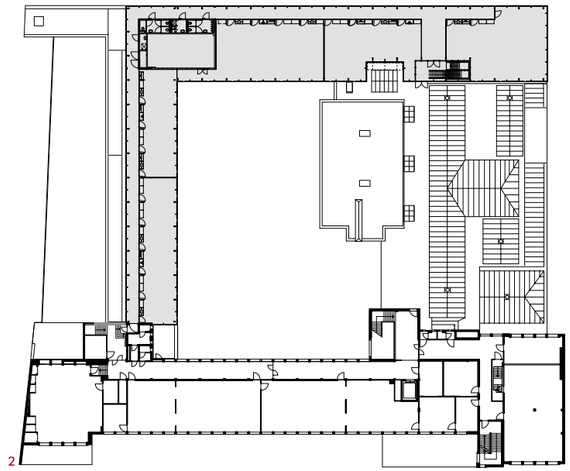

2

1

1 Het lichte en demontabele bouwsysteem bestaat uit verdiepingshoge ramen. Maat, ritme en schaal hiervan zijn bepaald door het bestaande gebouw.
2 Plattegrond van dakopbouw

kan met recht meer dan een fragment worden genoemd. Zoals bij eerdere ingrepen hebben oud en nieuw een eigen gezicht gekregen. Beide opgangen vanuit de monumentale onderbouw kondigen een andere wereld aan. Een bestaande trap in de oostelijke hoek van het gebouw is met aluminium traanplaat bekleed, terwijl de nieuwe trap aan het andere uiteinde bestaat uit stalen roosters. De materialisering vormt een sterk contrast met de steenachtige omgeving.

> Zoals bij eerdere ingrepen hebben oud en nieuw een eigen gezicht gekregen

De nieuwbouw bestaat uit een L-vormig volume, dat de carrévormige opzet van het gebouw op de tweede verdieping vervolmaakt. Grouls had het geluk dat de draagconstructie uit de jaren dertig uitging van een extra laag en dat het vigerende bestemmingsplan deze mogelijkheid niet uitsluit. In de nieuwbouw is de oriëntatie van het gebouw omgekeerd, door de gang aan de buitenzijde van het gebouw te leggen. De multifunctionele onderwijsruimtes liggen hierdoor nergens direct op de zon. Deze ingreep en het gebruik van zonwerend glas met daarop een patroon van kroontjes, het logo van de KABK, zorgen voor een prettig binnenklimaat, zelfs op momenten dat de zon op volle kracht schijnt. Aan de zonwerende voorzieningen kleeft echter ook een nadeel: vanaf de binnenplaats toont de opbouw zich minder transparant dan vanuit het gebouw. Evenals eerdere ingrepen in de monumentale gebouwen, is de dakopbouw volledig reversibel uitgevoerd. Constructief gezien bestaat het bouwdeel uit een reeks stalen portalen die koud op het dak zijn geplaatst. De H-vormige kolommen staan op de gevelkolommen van de onderbouw, maar zijn ten opzichte van de gevel iets teruggeplaatst. Hierdoor is er ruimte voor een volledig glazen gevelconstructie van verdiepingshoge ramen en glazen vinnen haaks daarop.

Installatietechnische voorzieningen, zoals luchtkanalen en leidingen van pantry's, zijn zichtbaar in de architectuur geïntegreerd. Een nieuwe klimaatinstallatie die is opgenomen in een met een geprofileerde staalplaat bekleed volume in de oksel van de dakopbouw, voorziet de ondergelegen verdiepingen van luchtkoeling. Hierdoor is een bestaand klimaatprobleem in het monument opgelost. De eenvoudige constructieve en installatietechnische opzet van de uitbreiding maakte een korte bouwtijd van slechts zeven maanden mogelijk, een vereiste om de onderwijsactiviteiten van de Academie zo min mogelijk te verstoren.
Vooraf bestond geen duidelijk omlijnd programma voor de uitbreiding, de ruimtes dienden voor verschillende onderwijsactiviteiten bruikbaar te zijn. Daarom voorzag Grouls de uitbreiding op zowel bouwkundig als installatietechnisch vlak van de grootst mogelijke flexibiliteit. Onder elke balk van de hoofddraagconstructie is indien gewenst een wand te plaatsen. Per stramien is in de gangwand de eventueel benodigde toegangsdeur al voorzien. De deurkozijnen in verzinkt staal dragen bij aan de technische uitstraling van het interieur. Elektrakabels hangen als pendels aan het stalen plafond en zijn door de gebruiker op iedere gewenste plek te hangen.
Net als de buitengevel is de binnenschil tussen gang en lesruimtes volledig transparant. Studenten en docenten voelen zich hierdoor op dit moment bekeken, maar dit zal veranderen zodra de aluminium rekken die de gangwand begeleiden, opgevuld raken met materialen, studieboeken en kunstobjecten. Het is echter de vraag of deze expositie de aandacht kan afleiden van het fantastische uitzicht over Den Haag. Om dit panorama te benadrukken heeft architecten van Mourik de te openen ramen als schilderijlijsten in de glazen puien opgenomen. De grote mate van transparantie moedigt de studenten grafisch ontwerpen en fotografie, die hun intrek hebben genomen in het nieuwe bouwdeel, aan de wereld met een open blik tegemoet te treden.

Project Uitbreiding KABK Den Haag

architecten van Mourik

Transformatie van de KABK

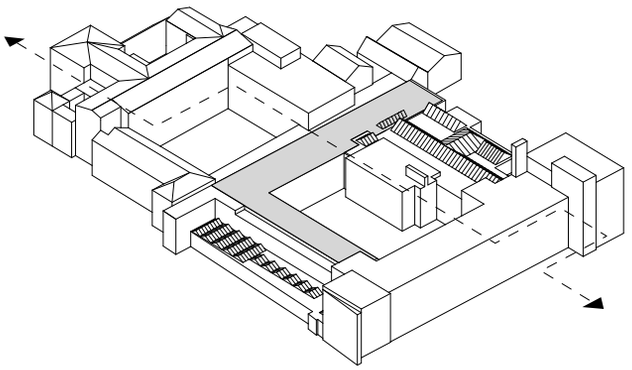

Envelop van dakopbouw is gekoppeld aan de routing in het complex

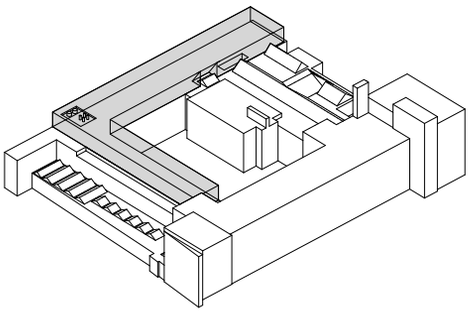

L-vormig volume

Omgekeerde erker

Op één plek is de rechthoekige hoofdvorm van het gebouw onderbroken. Uit respect voor het monument is het daklicht boven het hoofdtrappenhuis van het monument gehandhaafd en is de glazen gevel hier als een omgekeerde erker schuin naar binnen getrokken. Het constructieprincipe in glas is doorgezet, waarbij de hellende glazen gevel deels aan de glazen vinnen hangt. De ingreep levert een spannende ruimte op en verankert de opbouw aan de monumentale onderbouw.

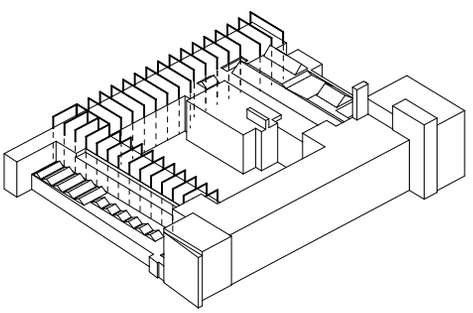

Lichte constructie

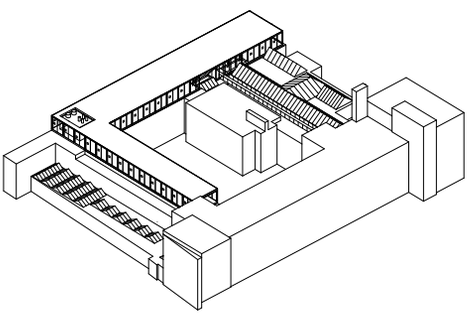

Uitwerking

In de nieuwbouw is de oriëntatie van het gebouw omgekeerd, door de gang aan de buitenzijde van het gebouw te leggen.

Opdrachtgever Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK), Den Haag
Ontwerp architecten van Mourik, Den Haag
Projectarchitecten Piet Grouls, Klaas van der Molen
Medewerkers Martijn van den Ban, Sjoerd Dantuma, Romke de Haan, Klaas Herrema, Pascal Tetteroo, Max van Steen
Adviseur constructie Corsmit Raadgevend Ingenieurs, Rotterdam
Adviseur installaties Halmos Adviseurs, Den Haag
Aannemer De Combi, Rotterdam
Bruto vloeroppervlakte 1.010 m^2
Bruto inhoud 4580 m^3
Programma flexibele onderwijs- en werkruimtes, inclusief technische installaties
Voorlopig ontwerp april 2010
Definitief ontwerp oktober 2010
Aanvang bouw november 2011
Oplevering juli 2012
Bouwsom inclusief installaties € 2.230.000 excl btw
Bouwsom exclusief installaties € 1.670.000 excl btw